اعتماد
دین
andisheh@etemadnewspaper.ir

خبر

با پیام مراجع تقلید

هشتمین دوره مسابقات سراسری دارالقرآن امام علی(ع) برگزار می‌شود

هشتمین دوره از مسابقات سراسری دارالقرآن امام علی(ع) با پیام مراجع معظم تقلید در رشته‌های حفظ، قرائت و ترتیل قرآن برگزار می‌شود. به گزارش خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا) از قم، به نقل از روابط عمومی دارالقرآن علامه طباطبایی(ره)، مرتضی نجفی قدسی، مسوول دارالقرآن امام علی(ع) و دارالقرآن علامه طباطبایی(ره) با اعلام این خبر اظهار داشت: این مسابقات قرآنی در شش رشته حفظ کل، حفظ ۲۰ جزء، حفظ ۱۰ جزء، حفظ پنج جزء، قرائت و ترتیل‌خوانی قرآن کریم در دو مقطع سنی زیر ۱۶ سال و بالای آن و در دو گروه خواهران و برادران برگزار خواهد شد. وی گفت: این مسابقات از تاریخ یکم تا سوم بهمن ماه ویژه خواهران و از تاریخ هشتم تا دهم بهمن‌ماه ویژه برادران در مرکز فرهنگی شهدای انقلاب اسلامی واقع در بهارستان — چهارراه سرچشمه — یادمان شهدای هفتم تیر برگزار می‌شود. وی افزود: داوطلبان باید برای شرکت در این مسابقات، ابتدا به سایت دارالقرآن علامه طباطبایی (WWW.dqat.ir) مراجعه کرده و فرم‌های ثبت‌نام را پر کنند. وی اضافه کرد: مجموع جوایزی که به نفرات برگزیده در این مسابقات اهدا خواهد شد، بالغ بر سه میلیارد ریال است که بیشترین سطح جوایز در مسابقات قرآنی کشورمان محسوب می‌شود. نجفی قدسی تصریح کرد: کلیه حافظان کل قرآن کریم که حدنصاب ۸۵ امتیاز را در حسن حفظ از ۱۰۰ امتیاز بیاورند، مبلغ ۵۰۰ هزار تومان به عنوان هدیه دریافت خواهند کرد. همچنین حافظان ۲۰ جزء، ۱۰ جزء و پنج جزء در صورت اخذ حدنصاب ۸۵ امتیاز از یکصد امتیاز در حسن حفظ، به ترتیب مبالغ ۳۰۰ هزار تومان، ۲۰۰ هزار تومان و ۱۰۰ هزار تومان دریافت خواهند کرد. وی افزود: داوطلبان رشته‌های قرائت و ترتیل قرآن نیز در صورت اخذ حدنصاب ۸۵ امتیاز از یکصد امتیاز به ترتیب مبالغ ۳۰۰ هزار تومان و ۲۰۰ هزار تومان دریافت خواهند کرد. نجفی قدسی در خصوص جوایز نفرات برتر این مسابقات نیز اظهار داشت: نفرات اول رشته حفظ کل مبلغ سه میلیون تومان، نفرات دوم مبلغ دو میلیون و ۵۰۰ هزار تومان و نفرات سوم مبلغ دو میلیون تومان جایزه نقدی دریافت خواهند کرد. وی ادامه داد: در رشته حفظ ۲۰ جزء قرآن نیز، به نفرات اول مبلغ دو میلیون تومان، نفرات دوم یک و نیم میلیون تومان و نفرات سوم یک میلیون و ۲۵۰ هزار تومان دریافت خواهند کرد. نجفی قدسی بیان کرد: در رشته حفظ ۱۰ جزء نیز، نفرات نخست تا سوم به ترتیب مبالغ یک میلیون و پانصد، یک میلیون و ۲۵۰ و یک میلیون تومان دریافت خواهند کرد. وی افزود: همچنین در رشته حفظ پنج جزء نفرات اول تا سوم مبالغ ۷۵۰ هزار، ۵۰۰ هزار و ۴۰۰ هزار تومان دریافت خواهند کرد. مسوول دارالقرآن امام علی(ع) در خصوص جوایز رشته قرائت قرآن کریم نیز اظهار داشت: نفرات اول تا سوم رشته قرائت قرآن به ترتیب مبالغ یک میلیون و ۵۰۰، یک میلیون و ۷۵۰ هزار تومان دریافت خواهند کرد. وی عنوان کرد: همچنین در رشته ترتیل‌خوانی هم نفرات برگزیده اول تا سوم به ترتیب مبالغ یک میلیون، ۷۵۰ هزار و ۵۰۰ هزار تومان به عنوان جایزه دریافت می‌کنند. نجفی قدسی اضافه کرد: نفرات اول مسابقات سال‌های قبل تا دو سال در همان رشته نمی‌توانند شرکت کنند، مگر اینکه در رشته دیگری ثبت‌نام کنند. وی افزود: در این دوره از مسابقات، خواهران می‌توانند در تمامی رشته‌های مسابقه، همانند آقایان شرکت کنند، البته مسابقات آنان به صورت مجزا و در مکانی محفوظ با حضور فقط خواهران و با داوری خانم‌ها برگزار خواهد شد. مسوول دارالقرآن علامه طباطبایی(ره) تاکید کرد: شرکت‌کنندگان در رشته‌های حفظ قرآن، تنها در یک رشته آن می‌توانند شرکت کنند، ضمنا حافظان قرآن می‌توانند در رشته قرائت قرآن (تحقیق) داوطلب شوند ولیکن قاریان صرفا باید یکی از رشته‌های قرائت و یا ترتیل‌خوانی را انتخاب کنند. وی تاکید کرد: لازم به ذکر است شرکت‌کنندگان در رشته ترتیل‌خوانی نمی‌توانند در رشته‌های حفظ شرکت کنند یا بالعکس، چرا که یک حافظ عملا در هنگام آزمون، ترتیل‌خوانی می‌کند و همان مواد امتحانی را داراست.

وحدت اسلامی و اهمیت آن در جهان معاصر
بر اساس دیدگاه‌های امام موسی صدر

گوهر اسلام وحدت میان مذاهب و ادیان است

نظر خودتان را در مورد این مطلب برایمان پیامک کنید ۳۰۰۰۴۷۵۳

گروه دین | وحدت نیز همچون سایر مفاهیم دیگر، شاهد افراط‌ها و تفریط‌هایی بوده است. عده‌یی وقتی از وحدت و تقریب سخن می‌گویند، هدف شان «هضم» است. دعوت دیگری به از دست دادن هویت مذهبی خویش، دعوت به وحدت نیست، چرا که اساسا نمی‌توان منافی مذهب شد، حتی اگر اشتراکات فراوان باشد. لذا سعی در یکی کردن مذاهب و از میان برداشتن تمایزها، نسبتی با وحدت نخواهد داشت. باید از منظر دیگری به مقوله وحدت نگریست. آیا به راستی مشکل جهان اسلام، داشتن مذاهب گوناگون است؟ خیر، مشکل آن است که عده‌یی، عده دیگر را به رسمیت نمی‌شناسند، یا اگر در ظاهر، شیعه، سنی را و سنی، شیعه را به رسمیت بشناسد، در عمل چندان مقید نخواهد بود. امام موسی صدر بی‌شک یکی از علمای پیشگام «وحدت» است. هنر امام موسی صدر این بود که در عین اینکه به وحدت امت نگاه جهانی داشت، در قالب گروه‌های مدنی نیز وارد عرصه «وحدت» شده بود. سفرهای او از روستا آغاز شد و به شهرها و کشورهای خارجی رسید. او به روستاهای اهل تسنن می‌رفت، به مسیحیان سر می‌زد و از کرامت انسانی می‌گفت و از اینکه «ادیان یکی بودند...» سخن می‌راند و در عین حال، شیعه‌یی مقید و انقلابی و مبارز بود و به شیعه بودنش افتخار می‌کرد. او به سمینارها، مجلات و کتاب‌های «وحدت‌آمیز» اهمیت می‌داد. امام موسی صدر به خوبی توانست اوضاع لبنان را درک کرده و در یک فرآیند «آسیب‌شناسانه» اولویت‌های کاری را تشخیص دهد. او را «رمز لبنان» نامیدند. در جستار ذیل که توسط دختر ایشان برای روزنامه اعتماد نوشته شده، ایشان نگاهی به اندیشه‌ها و استراتژی امام موسی صدر درباره وحدت اسلامی و اهمیت آن در جهان امروز دارد.

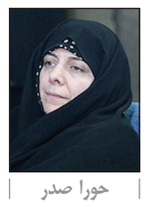

حورا صدر

امام موسی صدر پیشگام وحدت اسلامی است. اما باید به این جمله، جمله‌یی دیگر بیفزایم که امام موسی صدر پیشگام گفت‌وگوی ادیان نیز هست بلکه بهتر بگویم پیشگام گفت‌وگوی میان انسان‌ها، همه انسان‌ها. هرکس که به اندیشه و حرکت بلکه کارنامه عملی امام موسی صدر مراجعه کند و آن را مرور کند پی می‌برد که چقدر جای امام موسی صدر امروز در میان ما و در منطقه ما و در جهان پرتلاطم امروز خالی است و چقدر حضور او در این ایام بحرانی جهان اسلام می‌تواند مشکل‌گشا باشد. چقدر جامعه ما به او و اندیشه او و رفتار و روش عملی او نیاز دارد. امروزه کارشناسان امور خاورمیانه و کشورهای اسلامی امام موسی صدر را فقیه و مصلح و رهبری الگو و راهگشا می‌شناسند؛ خوب است بررسی کنیم چرا امام موسی صدر به چنین شناسنامه‌یی شناخته می‌شود. چند نکته را می‌توان برشمرد:

۱- اعتقاد عمیق قلبی و واقعی به وحدت اسلامی و همبستگی:

براساس این اعتقاد قلبی است که امام برای ایجاد و تقویت این وحدت از هیچ کاری فروگذار نمی‌کند. نامه معروف او به مفتی اهل تسنن لبنان یکی از مصداق‌های بارز این باور عمیق است. امام صدر پس از تاسیس مجلس اعلای شیعیان نامه‌یی به مفتی اهل سنت جناب شیخ حسن خالد می‌نویسد و در آن به وحدت چندجانبه میان مذاهب مختلف اسلامی دعوت می‌کند و راهکارهای عملی را مطرح می‌کند و آمادگی خود را برای اجرای گام‌هایی که به وحدت منجر می‌شود اعلام می‌کند. متن فارسی این نامه در صفحه ۳۸۷ کتاب نای و نی، ترجمه استاد مرحوم علی حجتی کرمانی آمده است.

امام موسی صدر از حیث نظری معتقد است که اسلام مفهومی غیر از وحدت نیست و از این روی وحدت اسلامی را یک تاکتیک در شرایط کنونی نمی‌داند بلکه جوهر اسلام را وحدت میان مذاهب و ادیان می‌شناسد. برای شما دو مثال می‌زنم. مثال اول امام موسی صدر در مراسم آغاز روزه مسیحیان در کلیسای کبوشیین بیروت می‌گوید: «ادیان یکی بودند زیرا در خدمت هدفی واحد بودند، دعوت به سوی خدا و خدمت به انسان و این دو، نمودهای حقیقتی و یگانه‌اند و آنگاه که ادیان در پی خدمت به خویشتن برآمدند میان‌شان اختلاف بروز کرد.» (ترجمه متن این سخنرانی در صفحه ۱۵ کتاب ادیان در خدمت انسان درج شده است.) کسی که چنین اعتقادی دارد و معتقد است که ادیان الهی یکی هستند به طریق اولی به وحدت مذاهب اسلامی اعتقاد دارد. گواه این اعتقاد یکی از فرازهای نامه پیش گفته امام صدر به جناب شیخ حسن خالد است. تمنا دارم به این جملات دقت فرمایید، او می‌نویسد: «مبانی و بنیان‌های اسلام در اساس یکی است و امت واحده نیز در عقیده و کتاب مبدأ و معاد با هم مشترکند. بنابراین، چنین اشتراک گسترده‌یی اقتضا می‌کند که این امت در جزییات نیز وحدت داشته باشند.» این دو نمونه را از میان صدها سند متعدد بیان کرده‌ام تا به جوهر دیدگاه امام موسی صدر نسبت به وحدت ادیان و به ویژه وحدت اسلامی آشنا شوید.

۲- اعتقاد عمیق به وحدت همواره در عمل و رفتار امام صدر متجلی می‌شود.

ایشان در همه شؤونات زندگی و جامعه چند مذهبی لبنان به ویژه در مقابله با مشکلات و بحران‌هایی که کشور را تهدید می‌کند با رهبران و اندیشمندان مذاهب دیگر همفکری می‌کند و همراه با آنان برای رفع مشکل و حل بحران گاه پیشقدم می‌شود، گاه مشارکت می‌کند و گاهی از رهبران مذهبی دعوت می‌کند تا گرد هم آیند و هم‌اندیشی و گفت‌وگو کنند و طرحی نو دراندازند و گاه سازمان یا هیاتی از همین رهبران تشکیل می‌دهد و دست به دست آنان حرکتی را آغاز می‌کند. یکی از درخشان‌ترین آنها هیات یاری جنوب بود که هدف آن ساختن جنوبی مقاوم در مقابل صهیونیست‌ها بود. مصداق دیگر آن سازمان حرکت‌المحرومین است که با همفکری و هماهنگی بیش از ۱۹۹ شخصیت و صاحب نظر از همه ادیان و طوایف و مذاهب برای مبارزه با محرومیت، فقر و جهل و تبعیض، تاسیس شد.

۳- راهکارهای درون دینی برای تحقق وحدت مسلمانان

جمله‌های کلیدی

- **امام موسی صدر پیشگام گفت‌وگوی ادیان و بهتر بگویم پیشگام گفت‌وگوی میان انسان‌ها و همه انسان‌هاست.**
- **چقدر جای امام موسی صدر امروز در میان ما و در منطقه ما و در جهان پرتلاطم امروز خالی است و چقدر حضور او در این ایام بحرانی جهان اسلام می‌تواند مشکل‌گشا باشد.**
- **امام موسی صدر از حیث نظری معتقد است که اسلام مفهومی غیر از وحدت نیست و از این روی وحدت اسلامی را یک تاکتیک در شرایط کنونی نمی‌داند بلکه جوهر اسلام را وحدت میان مذاهب و ادیان می‌شناسد.**

اجازه دهید بخشی از راه و روش امام صدر را برای رفع آثار مخرب اختلاف و تفرقه و نیز ایجاد تقویت وحدت سلامی بیان کنم. راهکارهای امام صدر در دو بعد شکل گرفته است؛ بعد اول درمیان شیعیان بود. امام صدر با توجه به جایگاهی که در میان شیعیان و تاثیری که بر جوانان آنان می‌گذارد تلاش کرده تا آنان را از تعصب و افکار نابخردانه دور سازد. تمام سعی او همواره اعتلای سطح فرهنگی و اجتماعی و دینی جامعه متمرکز بوده است. آگاه‌سازی و روشنگری را یکی از وظایف خود می‌داند. او براساس باور خود در مجالس و سخنرانی‌های عمومی و خصوصی به وحدت و یکپارچگی و وفاق دعوت می‌کند و همه را از تعصب و اختلاف برحذر می‌دارد. او به جوانان شیعه و اعضای جنبش محرومان توصیه می‌کند که هوشیار باشند و در دام فرقه‌گرایی نیفتند و اجازه ندهند میان آنان و پیروان مذاهب دیگر اختلاف و کینه و فاصله و کدورت و فتنه و درگیری رخ دهد. او آنان را دعوت می‌کند که رفتارشان گشوده و منفتح باشد و با دیگر پیروان مذاهب ارتباط برقرار کنند و با آنان همکاری کنند. بعد دوم این راهکارها به فعالیت‌های امام در میان پیروان مذاهب دیگر برمی‌گردد. امام صدر با توجه به اعتبار و مقبولیتی که در جهان اسلام دارد از هر فرصتی برای همگرایی اسلامی استفاده می‌کند بلکه فرصت‌ها را برای این امر خلق و ایجاد می‌کند. شایعات و خرافات و بدعت‌ها و نادرستی‌هایی را که به شیعه منتسب می‌شود از چهره تشیع می‌زداید، مبانی اسلامی مذهب شیعه را تبیین می‌کند، شیعه هراسی و نگرانی و خشم ناشی از آن را درمان می‌کند. مسلم است که اکثر دشمنی‌ها بر اثر جهل آدمی نسبت به طرف مقابل یا طرف دوم است. به میزانی که طرف دوم را بهتر بشناسیم دشمنی کمتر می‌شود و احتمال دوستی بیشتر. هرقدر اطلاع و شناخت ما کمتر باشد دشمنی عمیق‌تر می‌شود و شرایط برای فتنه‌انگیزی و سوءظن و سوءتفاهم و موفقیت فتنه‌گران و وسوسه‌انگیزان فراهم‌تر می‌شود. بسیاری از فتنه‌های مذهبی ناشی از جهل طرفین نسبت به یکدیگر و سوءاستفاده دشمن هردو طرف برای آتش‌افروزی میان آنهاست. امام این نکته را سال‌ها پیش دریافته و برای مقابله با آن منظومه عملیاتی خود را ترسیم کرده است. ارتباط نزدیک امام، گفت‌وگوها و همفکری و همکاری‌هایی که با رهبران اهل تسنن درجهان اسلام و اندیشمندان و استادان و روحانیون کشورهای گوناگون اسلامی و مردم آنها یکی از گام‌های اساسی او برای شناختن و شناساندن بیشتر و در نتیجه کاستن از دشمنی و ترس‌ها و تقریب و وحدت و همکاری مسلمانان از هر مذهبی است. در همین پیوند شجاعانه دعوت همایش‌ها و هم‌اندیشی‌های جهان اسلام از جمله مجمع‌البحوث الاسلامیه و ملتقی الفکر الاسلامی و دیگر همایش‌ها را می‌پذیرفت تا از آن فرصت برای تبیین اندیشه اصیل شیعه و کاهش دشمنی‌ها و نگرانی‌ها استفاده کند. نظر شما را به کتاب روح تشریع در اسلام جلب می‌کنم. این کتاب آیینه بسیار خوبی است برای درک شیوه گفت‌وگویی امام موسی صدر، ادبیات او و اخلاق و رفتار او با احترام و علاقه علمای اهل تسنن به او است. اگر او را نربوده بودند شاید آتش فتنه مذهبی در منطقه ما شعله‌ور نبود. این کتاب سند و حجت من است. ربودن امام موسی صدر و استمرار اسارت او در زندان‌های لیبی فقط درد یا حسرت خانوادگی و شیعیان لبنان نیست. اسارت او یک فاجعه انسانی مستمر است که از شهریور ۱۳۵۷ تا امروز ادامه دارد.

شاید تنها بعضی‌ها سال‌ها پیش گستره این فاجعه را درک می‌کردند اما امروز دیگر همگان دریافته‌اند که نبودن امام صدر در صحنه معادلات منطقه نه‌تنها بر شدت تفرقه اختلاف افزود و دامنه دشمنی‌ها و نگرانی‌ها را گسترده‌تر کرد بلکه امکان داد تا دشمنان دیرین آتش نهفته فتنه مذهبی را شعله‌ورتر کنند. امروز آنانی که امام را ربودند و آنانی که در این سال‌ها سهل‌انگاری کردند و قدمی برنداشتند و آنان که برای نجات او توانا بودند و کاری نکردند همه و همه در هر قطره خونی که از مسلمانان ریخته می‌شود شریک جرم قذافی‌اند و در شعله‌ور شدن این فتنه که در آن مسلمانان یا مظلومانه کشته می‌شوند یا از روی جهل و تعصب وحشیانه و ظالمانه می‌کشند و سر می‌برند و زنان را در بازار می‌فروشند، سهیم هستند. بنابراین به خود آییم، یکی از اقدامات مهم برای خنثی کردن توطئه دشمنان و کاستن از دشمنی‌های مذهبی و رسیدن به وحدت اسلامی نجات امام موسی صدر است.

نگاه

ظاهرگرایی عامل دوری از وحدت

محسن غرویان

متاسفانه ما بیشتر به ظاهر قرآن، الفاظ، اعراب و حفظ آیات قرآن توجه می‌کنیم اما به محتوای پیام قرآن چندان توجه نداریم. بالغ بر ۹۰ درصد فعالیت‌های قرآنی ما در جهت حفظ و قرائت قرآن با اشکال و شیوه‌های مختلف است و به محتوای قرآن و تدبر در آیات کتاب وحی کمتر می‌پردازیم؛ به عبارتی توجه ما بیشتر به کمیت است تا کیفیت‌ها. در قرآن مسائل عمیق عقلانی، فلسفی و فکری زیاد مطرح شده است ولی از آنجا که توجه مسلمانان از شیعه و سنی بیشتر متوجه ظواهر شده است از پیام اصلی قرآن فاصله گرفته‌ایم. به عنوان نمونه قرآن می‌فرماید: «واعتصموا بحبل‌الله جمیعا و لاتفرقوا». در حالی که ما در عمل در وضعیت عکس این آیه هستیم و گرفتار تفرقه شده‌ایم و چه در میان علمای شیعه و چه در میان علمای سنی این همه تفرقه‌ها کاملا ملموس است و این درست خلاف قرآن است. قرآن می‌فرماید شما خدای مشترک، قبله و کتاب واحد دارید اما مسلمانان به علت ظاهرگرایی جامعه اسلامی گرفتار بغض، عداوت و دشمنی‌ها شده‌اند که نتیجه آن ظهور و بروز گروه‌های خشنی مانند داعش و فجایعی است که در جهان اسلام اتفاق می‌افتد. من در طول سفرهایی که به مکه و مدینه در ایام حج داشته‌ام با حدود ۳۰۰ نفر از علما و دانشمندان اسلامی از فرقه‌های مختلف صحبت و گفت‌وگو کرده‌ام. متاسفانه اغلب آنان از عقل و عقلانیت به دور هستند و از آن در تفسیر و فهم قرآن استفاده نمی‌کنند و حتی می‌گویند باید به ظاهر آیات قرآن تمسک کنیم و برای خدا شکل و صورت مادی قایل هستند. زمانی که برای آنها تفسیر عقلی از قرآن ارایه می‌شود طوری برخورد می‌کنند که انگار ناسزایی گفته شده است در حالی که پیامبر (ص) فرموده‌اند من پیامبر ظاهری هستم و خداوند عقل را پیامبر باطنی قرار داده است. در مجموع همین فاصله گرفتن از منبع نورانی عقلانیت، جهان اسلام را به وضع امروز رسانده است که استکبار جهانی به توطئه و ایجاد تفرقه در دنیای اسلام مبادرت می‌ورزد و گروه‌های تفرقه‌ساز، جاهل و افراطی چون داعش را تربیت و از آنان حمایت می‌کند.

سفارش قرآن بر وحدت ایمانی و اجتماعی

محمدعلی ایازی

وحدت اسلامی آرمانی دینی و عقلانی است که قرآن و معارف اهل بیت (ع) بر آن تاکید دارد و هر مسلمانی باید در پی تحقق آن باشد. در قرآن کریم با سفارش بر وحدت ایمانی و اجتماعی، مسلمانان را از اختلاف‌های گوناگون باز می‌دارد. این هدف دارای مقاصدی دینی و انسانی و اخلاقی بر اساس آموزه‌های منطقی است و بایسته‌هایی که به‌خوبی از قرآن کریم و روایات پیامبر گرامی و اهل بیت آن حضرت استفاده شده است. این آرمان بیش از هر زمانی مورد توجه اندیشمندان مسلمان بوده و در این سده بر اساس تجربه‌های متراکم جوامع دینی، از سوی مصلحان بزرگ طرح و گفت‌وگو شده و اگر نزاع‌های طولانی فرقه‌یی و جنگ و کینه و ناامنی و ایجاد عقب ماندگی و انحطاط مسلمانان نبود، شاید اینچنین مساله وحدت توجه آنان را جلب نمی‌کرد و راه‌های عملی پیشنهاد نمی‌شد. اگر در گذشته فرقه‌های مسلمان هویت‌بخشی و پررنگ کردن جایگاه خود را به این می‌دیدند که صف خود را از دیگران جدا کنند و موارد نزاع‌های مذهبی را به رخ دیگران بکشند و در مقام هجمه بر می‌آمدند، اما امروز متفکران مسلمان، این هویت‌بخشی را با تقویت بنیه فرهنگی و حضور در مجامع علمی و همدلی با دیگران و حرکت به سوی تقویت مشترکات و تقریب می‌دانند و می‌گویند این جدایی‌ها و صف کشیدن‌ها به ما چه داده که بر هیزم آتش آن بیفزاییم، آیا به دینداری بیشتر ما کمک کرده است؟ حقیقت آن است که این کارها نه‌تنها چندان فوایدی به بار نیاورده که ناامنی و برادرکشی را گسترش داده و در میان امت اسلامی جز اشاعه کینه و آلوده کردن فضای مذهبی و رواج بدبینی ارمغانی نداشته است. از این رو، درباره علل عقب‌ماندگی مسلمانان گفته شده، با وجود اختلافات، نمی‌توان به تمدن و شکوه گذشته رسید لذا هرگاه که فرصت گفت‌وگو بوده و فضای سالم ارتباط ایجاد شده، هر مذهبی بهتر توانسته خود را به دیگران شناسایی کرده و از عقاید خود دفاع کند و به هویت جمعی خود بپردازد.

ادامه از صفحه اول

پیام پیامبر (ص) به انسان‌ها و انسانیت‌ها

-شناخت احکام دین،
-شناخت مسائل قضایی در دین (و ضرورت حفظ حرمت و کرامت هر انسانی، در دادگاه‌های اسلام، اگر اسلامی است ؟!)،
-شناخت اصول معیشتی و مقررات اقتصادی (عدالت و قسط)،
-شناخت حریت و آزادی،
-شناخت حماسه و دفاع و...

تنها و تنها کارشناسان قرآن کریم و آگاهان از محتوای علمی و عملی قرآن، پیامبر اکرم (ص) و ائمّه معصومین هستند. و بیشترین تعالیم و احکام دینی و دستورات الهی، از حضرت امام جعفرصادق(ع) رسیده است، و از این جهت شیعه را «جعفری» می‌گویند، چون شیعه مدعی این است، که در علم و عمل، تابع و پیرو امام جعفرصادق(ع) است.

اکنون ببینیم، این امام بزرگ و حجت معصوم الهی، در تعریف «عدالت» چه فرموده‌اند و چه وضعیتی را (در زندگی مردم و سیر اموال و امکانات در جامعه و اقتصاد و معیشت و چگونگی تصرف در اموال عمومی و خصوصی و توزیع امکانات در میان همه مردم و...)، «عدالت» دانسته‌اند، و جز آن را -بالطبع- فریب و خیانت!

امام جعفر صادق (ع) می‌فرمایند: «إِنّ النّاس یستغْنُون، اِذا عُدِل بینهُم (۵) هرگاه در جامعه، عدالت اجرا شود، همه بی‌نیاز می‌شوند (و دیگر، انسان محرومی و فقیری، و کمبودداری و نیازمندی، در همه سطوح و قشرها، و در همه نیازهای گوناگون زندگی، بر جای نمی‌ماند، و به چشم نمی‌خورد، چه فقر و محرومیت‌های نامریی، و چه فقر مریی و آشکار). در علم «اصول فقه» -با دلایلی عقلی و نقلی- ثابت شده است که «تکلیف ما لا یُطاق» (یعنی: دستور دادن و تکلیف کردن به کاری که عملی نیست)، خلاف عقل است...

پس، امام معصوم (ع) -که خود، تجسم عقل است و هادی عقلانی انسان‌ها، از جانب خدا است- چیزی را که عملی نیست مطرح نمی‌کند، و به اقتصاد منهای فَقر -اگر عملی نباشد- فرانمی‌خواند...

واقع این است که اکنون و در این زمان‌ها، و با این عملکردها و مدیریت‌ها... جوانان وظیفه عقلی و شرعی دارند (یعنی: هم عقل به آنان دستور می‌دهد، هم شرع)، که حقایق دین، و سخنان و پیام‌های پیامبر اکرم (ص) و ائمه معصومین (ع) را یاد بگیرند... و خوب توجه داشته باشند که، هر ادّعایی، یا هر گونه عملکردی و مدیریتی، دین و دینداری و عمل به احکام دین نیست؛ اسناد و متون دینی موجود است، یکی همین حدیث معتبر و شریف که ذکر شد. بیایند و مقایسه کنند!

چرا حقایق دین و تعالیم معصومین (ع)، مظلوم واقع شوند، چرا؟!

پس، جوانان عزیز، که به عاقبت زندگی می‌اندیشند، و می‌خواهند نگاهبان مقدسات دینی و اعتقادی (که کمال انسانی و سعادت جاودانی در اینهاست) باشند، دستورات دین را بیاموزند، و به متون دینی و کتاب‌های معتبر مراجعه کنند، و دین خدا و دستورات و احکام دین را ملاک قرار دهند... و اگر در عملکردها (از هر کس و به هر گونه)، خلافی دیدند، در عقاید خویش سست نشوند، و رابطه خود را با خدای متعال و معنویت قطع نکنند، و دنیاگرایی‌ها، یا خلافکاری‌ها، یا اشتباه‌روی‌ها، دین آنان از دست‌شان نگیرد... و سرمایه نجات ابدی آنان را تباه نسازد! و از ابدیّتی آرامش‌بخش محروم‌شان نکند! که دیگر، بازگشتی و فرصت جبرانی نیست...

انسان مومن، خداپرست، انسان دوست، و عدالت‌گستر... در ابدیّت آرامش‌بخش، در آنجا، در رواق‌های بلند طاق، در سرودستان‌های زیبایی‌های جمال الهی... و تجلی‌های رحمانی و رحیمی... و تحقق‌های تسبیحی و تقدیسی، با سرودخوانان ملکوت، و تسبیح گویان جبروت... در همارگیی جاودان، سرود می‌خواند... به همراه پاکان و نیاکان و بهترینان... (و حسُن أولئک رفیقاً)، هماره و همواره... و لذتی روحی و پایدار، از این بالاتر، قابل تصور نیست.

آیین

امام صادق(ع) برهان حجت نبوی*

عزت‌الله مهدوی

امام صادق(ع) (۱۴۸-۸۳) در عصری زیست که مهم‌ترین ویژگی آن ظهور اندیشه‌های مختلف بود. ۱۱ سال اول در دامن امام سجاد(ع) و ۱۹ سال دیگر را در محضر امام باقر(ع) پرورش یافت. آنگاه که به امامت رسید مکتب تشیع را که با شهادت حسین بن علی(ع) به نهضتی وحدت بخش و حرکتی معنادار در کار احیای سنت نبوی برای ایجاد جامعه‌یی بسامان و عاری از ظلم وستم و تبعیض‌های ناروا بود، رهبری کرد. تشیع در دست امام صادق(ع) به نظام اعتقادی همه‌جانبه‌یی بدل شد که از لحاظ نظری و عملی می‌توانست حیات معنوی شیعیان را در درازنای تاریخ تضمین کند. تاثیر امام(ع) به حوزه تشیع محدود نماند. اگر چه مباحث مطرح شده در سال‌های اولیه در سطوح مختلف جامعه مسلمان، پیرامون مساله خلافت و جانشینی پیامبر(ص) و نحوه اداره حکومت بود، اما رواج آموزه‌های فکری این دوره در سایه گسترش جغرافیایی و گرایش اقوام مختلف به اسلام، به اوج خود رسید. اگربعضی روایات تاریخی را در این‌باره معتبر بدانیم، حضور آزادانه دگر اندیشان درشهرهایی همچون کوفه و مکه نشان از فارغ بال بودن صاحبان این اندیشه‌ها می‌دهد، که بی‌واهمه به ابراز اندیشه‌های خود در همه زمینه‌ها می‌پرداختند. در کنار «مُرجئه» که کلام رسمی بنی امیه را نمایندگی می‌کردند و در عمق اعتقادات خود نوعی اباحه‌گری را ترویج و همواره با خوارج و علویان ناسازگاری می‌کردند، از پای درس پر رونق کسانی مانند حسن بصری (۱۱۰-۲۱هجری)، موسسان مکتب کلامی معتزله برخاستند که با تکیه بر توحید، عدل، وعید، منزلتی میان منزلتین، امر به معروف و نهی از منکروحسن وقبح عقلی، موجبات مناظره‌های پر شوری را فراهم کردند. نزاع بنی امیه و بنی عباس بر سر تصاحب قدرت، برای مدت کوتاهی فضای آزادی را گشود. سیاست امامان در این دوره بازسازی و تجدید قوای فکری و معنوی همه مسلمانان بود. امام صادق(ع) در طول ۳۴سال زعامت خود توانست بنیادهای تئوریک مذهب را تقویت کند. ایشان با مطرح کردن سیاست «تقیه» که نوعی حفظ اسرار محسوب می‌شد، سعی کرد ضمن کاهش تلفاتی که دشمنان بر علویان تحمیل می‌کردند، به وجهی این حرکت‌ها را هدایت کند که شیعه در میدان‌هایی که خود انتخاب نکرده، نفرساید.

وقتی «ابو سلمه خلال» در بحبوحه جنگ‌های بنی امیه و بنی عباس خواهان حمایت امام از عباسیان شد، امام مشارکت در قدرت نوظهور را قاطعانه نپذیرفت و فرمود: «زمانه من نیست». برای شناخت جایگاه امام صادق(ع) از منظر علمی و نقشی که در گسترش اندیشه‌های اسلامی ایفا کردند، فهم درست مقتضیات زمانه ایشان، ضروری است. میدان عمل امام، در چنین شرایطی میدان اندیشه و فکر است و تعلیم وتربیت. ایجاد مدرسه‌یی که در آن هزاران محقق و دانشمند مسلمان پرورش یابد و راه‌های مبارزه با جهل، خرافه و پرهیز از غلواندیشی نسبت به رهبران سیاسی و فکری جامعه تمرین شود. نگاهی به فهرست شاگردان این مکتب و تنوعی که از لحاظ گرایش و اعتقادات داشتند به ما «دیدگاه تمدّنی» امام صادق(ع) در جهت رونق علم و فرهنگ جامعه اسلامی را نشان می‌دهد. بعضی معتقدند: «تمام امام‌های اهل تسنن یا بلاواسطه یا مع‌الواسطه شاگرد امام صادق بودند». ابو حنیفه به صراحت می‌گوید که اگر دوسال شاگردی در این مکتب نبود هلاک می‌شدم.

حسن بن علی وشا می‌گوید: «من در مسجد کوفه نهصد راوی دیدم که همه از جعفربن محمد روایت‌هایی نقل می‌کنند». گفته می‌شود چهارهزار نفر راوی ثقه از این امام روایت کرده‌اند. این در حالی بود که «ابان بن تغلب» راوی ۳۰ هزار و «محمدبن مسلم» راوی ۱۶ هزار حدیث از امام بودند. روایات مربوط به تفسیر قرآن، تحولی در نوع فهم از این کتاب آسمانی ایجاد کرد. این دوره منحصرا عصر طلایی ظهور فقها و مفسران و محدثان و متکلمان و منجمان و طبیبان بزرگ نیست. در این عصر، بزرگانی با گرایش‌های معطوف به تجربه عرفانی و تصوف زاهدانه نیز خوشه چین مدرسه امام صادق(ع) هستند.

سفیان ثوری در پی غیبت چند روزه امام «به در خانه وی آمد و گفت مردمان از فواید انفاس تو محروم‌اند». درک ما از نقش امام در توسعه علوم در جامعه اسلامی آن روز کامل نمی‌شود مگر آنکه بدانیم در این مکتب، دانشمندانی هم مانند جابربن حیان پرورش یافتند که در علم شیمی شهره آفاق بود.

اگر گزارش محققانی را بپذیریم که روش‌ها و آموزش‌های علمی امام صادق(ع) را جمع‌آوری کرده‌اند. باید تصدیق کنیم که در زمان خود، این دستاوردها بی‌نظیر بوده و از خرافات بدورند. از آن جمله می‌توان اشاره کرد به طرح صحیح امام از منابع معرفت در آدمی و نحوه ارتباط عقل و حواس و تبیین حوادث طبیعی بر اساس شناخت درست از روابط فیزیکی اشیا و جست‌وجوی اصول عقلانی حاکم بر آنها. حوزه فکری امام از ویژگی‌های مهمی که برای احیای علوم دینی و وحیانی ضروری است، برخوردار بوده است: این حوزه از تنوع دستاوردهای علمی در زمینه‌های مختلف بهره می‌برده و با حضور مستقیم صاحبان آرای معارض، از عمق خوبی برخوردار می‌شده و البته لازمه چنین حضوری، آزاد اندیشی و مدارا و تحملی بوده است که از سنت ارزشمند نبوی و علوی به یادگار مانده بود. رونق «ما قال» به‌جای «من قال». امام بر آموزش‌های فکری خود، سنت اخلاقی ارزشمندی را پیوست کرد. تذکار و تاکید ایشان به «اخلاق» چونان روح برای یک فعالیت علمی (خصوصا اگر این علوم در حوزه معارف اسلامی باشند)، عبرت آموز است.

*تعبیر عطار در تذکره الاولیاء